

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

The Proposed Policy for Development of Internal Quality Assurance System in the School under Maha Sarakham Educational Service Area Office 2

ว่าที่ ร.ต.ธนุ วงษ์จินดา¹

ศิริ ถิลาสนา²

พรทิพย์ วรกุล³

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา 2) จัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายฯ และ 3) ตรวจสอบยืนยันและประเมินข้อเสนอเชิงนโยบายฯ กลุ่มเป้าหมายได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 278 คน ศึกษาพิเศษ 28 คน ตัวแทนครูผู้สอน 55 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 24 คน ผู้เชี่ยวชาญ 16 คน ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา 10 คน และตัวแทนนักเรียน 7 คน รวมทั้งสิ้น 418 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 6 รายการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ การหาความถี่ และการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย ผลการวิจัย พบว่า สภาพการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในทุกรายการมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางและส่วนใหญ่มีปัญหาในการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ข้อเสนอเชิงนโยบายฯ ประกอบด้วย 1 วิสัยทัศน์ 1 พันธกิจ 8 กลยุทธ์ 17 การนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ และ 20 ตัวชี้วัดความสำเร็จ ผลการประเมินด้านความเป็นไปได้ ด้านความสอดคล้อง และด้านความเป็นประโยชน์ของข้อเสนอเชิงนโยบายทั้งหมดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนผลการประเมินด้านความเหมาะสมนั้น ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : นโยบาย, ข้อเสนอเชิงนโยบาย, ระบบการประกันคุณภาพภายใน

ABSTRACT

The objectives of this study were 1) to determine the status and the problems in implementing of internal quality assurance system in the school. 2) to prepare the proposed policy for developing internal quality assurance system in school. 3) to verify and evaluate the proposed policy. There were 418 samples of the study. The instruments of the study were the questionnaire, the interview, the seminar recording form, the proposed policy recording form, the proposed policy checklist and the proposed policy evaluation form. The quantitative data was analyzed by arithmetic mean, standard deviation and percentage, content analysis and analytic induction.

The result showed that the implementation of the internal quality assurance system in the school under Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 2 in all 8 elements was at the medium level. Among these, the problem in 6 elements was at high level and 2 elements

¹ คุรุภัณฑ์จิตต์ สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

was at medium level. By the way, the policy proposed for the development of internal quality assurance system in school, include 1 vision, 1 mission, 8 strategies, 17 (ways) strategies into action, and 20 indicators. The feasibility, the congruity, the utility, and the propriety of the proposed vision, mission, implementation strategies, and indicators were rated at the “highest” level.

Key words : Policy, The proposed policy, Internal quality assurance system in the school

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 47 และ 48 ได้กำหนดให้ มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับรวมทั้งได้กำหนดให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ บริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง(ราชกิจจานุเบกษา. 2542:18) และกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ข้อ 14 ได้ระบุว่า ให้สถานศึกษาขึ้นพื้นฐานจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ 1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) จัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 5) จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 7) จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน และ 8) จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (ราชกิจจานุเบกษา. 2553 : 23-30) ประกอบกับกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546 ได้ระบุอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไว้ใน ข้อ 6 (1) ให้มีหน้าที่จัดทำนโยบาย แผนพัฒนาและมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของท้องถิ่น และ (7) ให้มีหน้าที่จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาและประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 121-122) และจากรายงานการนิเทศติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในสังกัด พบว่าสถานศึกษายังขาดแนวทางในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในที่ชัดเจน และส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญกับการจัดเตรียมเอกสารเกี่ยวกับงานและโครงการต่างๆ ตามมาตรฐานหรือรายตัวบ่งชี้คุณภาพที่ประเมิน ซึ่งไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริงๆ ของบุคลากร อีกทั้งบางแห่งยังเห็นว่าการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นการเพิ่มภาระให้กับบุคลากร จึงไม่สนับสนุนให้ดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และที่ผ่านมาสถานศึกษาในสังกัด ยังไม่ให้ความสำคัญกับการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ การนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ และขาดตัวชี้วัดความสำเร็จ ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในที่ชัดเจน รวมทั้งตัวนักเรียนที่เป็นผลผลิตของสถาน ศึกษายังขาดสำนึกในการรับผิดชอบต่อสังคม และปัญหาสำคัญคือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายังไม่มีการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถาน ศึกษา ขาดการบริหารจัดการและการขับเคลื่อนระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษายังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วม กำหนดแนวทางในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอย่างจริงจัง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2. 2554 : 52-55)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2

2. เพื่อจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2
3. เพื่อตรวจสอบ ยืนยันและประเมินข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

วิธีการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 278 คน ศึกษานิเทศก์ 28 คน ตัวแทนครูผู้สอน 55 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 24 คน ผู้เชี่ยวชาญ 16 คน ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา 10 คน และตัวแทนนักเรียน 7 คน รวมทั้งสิ้น 418 คน

2. ตัวแปรที่ทำการศึกษา

2.1 องค์ประกอบของข้อเสนอเชิงนโยบาย ซึ่งประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ การนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ และตัวชี้วัดความสำเร็จ

2.2 ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ข้อ 14

2.3 แนวปฏิบัติของสถานศึกษาตามประกาศคณะกรรมการประกันคุณภาพภายใน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2554

3. ขั้นตอนการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบายฯ ดำเนินการระหว่างเดือน เมษายน – สิงหาคม 2555 กิจกรรมการวิจัยในขั้นตอนนี้ คือ การสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายใน การศึกษาพฤติกรรมสถานศึกษาต้นแบบฯ การประชุมสัมมนาระดมสมอง และการประชุมปฏิบัติการยกร่างข้อเสนอเชิงนโยบายฯ

ระยะที่ 2 การตรวจสอบ ยืนยันและประเมินข้อเสนอเชิงนโยบายฯ ดำเนินการระหว่างเดือน กันยายน – ตุลาคม 2555 กิจกรรมการวิจัยในขั้นตอนนี้ คือ การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และการประชุมพิจารณาผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

4. เครื่องมือการวิจัย มี 6 รายการ ได้แก่ แบบสอบถามสภาพการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายใน (รายการที่สอบถามปรับปรุงมาจากแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามประกาศคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน) แบบสัมภาษณ์บุคลากรโรงเรียนต้นแบบ การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน แบบบันทึกผลการประชุมสัมมนาระดมสมอง แบบบันทึก(ร่าง)ข้อเสนอเชิงนโยบายฯ แบบตรวจสอบ(ร่าง)ข้อเสนอเชิงนโยบายฯ และ แบบประเมินข้อเสนอเชิงนโยบายฯ การหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัยทุกรายการใช้วิธีการพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้วิธีการส่งเครื่องมือการวิจัย ให้กลุ่มเป้าหมายพิจารณาให้ข้อมูลและส่งคืนผู้วิจัยตามระยะเวลาที่กำหนดฯ และ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายโดยตรง ในช่วงที่ดำเนินกิจกรรมการวิจัยนั้นๆ (แบบสอบถามฯ และแบบประเมินฯ)

5.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายโดยตรง ในช่วงที่ดำเนินกิจกรรมการวิจัยนั้นๆ (แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการระดมสมอง แบบบันทึกร่างข้อเสนอเชิงนโยบายฯ และแบบตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบายฯ)

6. การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ ค่าความถี่ การวิเคราะห์เนื้อหา และการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย นำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางและในรูปความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ในภาพรวม ทั้ง 8 องค์ประกอบ คือ 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 5) การจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) การจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 7) การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายใน และ 8) การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และมีปัญหาในการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ

2. ข้อเสนอเชิงนโยบาย ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น ประกอบด้วย 1 วิสัยทัศน์ 1 พันธกิจ 8 กลยุทธ์ 17 (วิธี)การนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ และ 20 ตัวชี้วัดความสำเร็จ ดังนี้

วิสัยทัศน์

ภายในปี 2557 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เป็นองค์กรหลักในการส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในสังกัดให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและมีความรับผิดชอบต่อสังคม

พันธกิจ

ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนา นิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลสถานศึกษาในสังกัดมีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ในด้าน 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 5) การจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) การจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษา 7) การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน และ 8) การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

กลยุทธ์ การนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ และตัวชี้วัดความสำเร็จ

ระบบการประกันคุณภาพภายใน	กลยุทธ์	การนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา อย่างเข้มข้น	1. ประชุมชี้แจงผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเรื่องมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	1. ร้อยละของจำนวนผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
		2. ประชุมเชิงปฏิบัติการการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	2. ร้อยละของจำนวนสถานศึกษาที่มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพครอบคลุมทุกมาตรฐาน ทุกระดับการศึกษาของสถานศึกษา

ระบบการประกันคุณภาพภายใน	กลยุทธ์	การนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
2. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครู และ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้มีความรู้ความเข้าใจ สามารถจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี ที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม	1. ประชุมชี้แจงแนวทางและวิธีการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี ที่มุ่งคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	1. ร้อยละของจำนวนผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี ที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
		2. ประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี ที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	2. ร้อยละของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา การจัดการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี ที่มุ่งคุณภาพตาม มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
3. การจัดระบบบริหาร และสารสนเทศ	ส่งเสริมการจัดระบบบริหารและสารสนเทศให้ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน เพื่อสะดวกต่อการนำไปใช้	1. ประชุมเชิงปฏิบัติการผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเรื่องการจัดระบบบริหารและสารสนเทศให้ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน และ สะดวกต่อการนำมาใช้	1. ร้อยละของจำนวนผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
		2. กำหนดผู้รับผิดชอบในการจัดทำระบบบริหารและสารสนเทศ	2. ร้อยละของจำนวนสถานศึกษาที่มีการจัดระบบบริหารและสารสนเทศถูกต้อง เป็นปัจจุบัน และ สะดวกต่อการนำมาใช้
		3. กำหนดผู้รับผิดชอบในการจัดทำระบบบริหารและสารสนเทศ	3. ร้อยละของจำนวนสถานศึกษาที่มีกำหนดผู้รับผิดชอบในการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	เร่งรัดการนำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาสู่การปฏิบัติตามกรอบระยะเวลา และกิจกรรมที่กำหนด	นิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาในการปฏิบัติ ตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีให้ดำเนินไปตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ	1. ร้อยละของจำนวนสถานศึกษา ที่มีการปฏิบัติ ตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ตาม กรอบระยะเวลาที่กำหนดไว้
			2. ร้อยละของจำนวนสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติตามแผน พัฒนาการจัดการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ระบบการ ประกันคุณภาพ ภายใน	กลยุทธ์	การนำกลยุทธ์ สู่การปฏิบัติ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
5. การจัดให้มีการติดตาม ตรวจสอบ คุณภาพ การศึกษา	เร่งรัดการ ติดตามตรวจสอบ คุณภาพ การศึกษาของ สถานศึกษา	1. นิเทศ กำกับ ติดตาม ให้ สถานศึกษา มีการกำหนด ผู้รับผิดชอบในการตรวจ สอบคุณภาพการศึกษา	1. ร้อยละของจำนวนสถาน ศึกษาที่ มีการกำหนดผู้รับ ผิดชอบในการ ติดตาม ตรวจสอบ คุณภาพการศึกษา ระดับสถานศึกษา
		2. นิเทศ กำกับ ติดตาม ให้ สถานศึกษา มีการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา	2. ร้อยละของจำนวนสถาน ศึกษาที่มี การดำเนินการติดตาม ตรวจสอบ คุณภาพการศึกษา
		3. นิเทศ กำกับ ติดตาม ให้ สถานศึกษา มีการรายงาน ผลการติดตาม ตรวจสอบ คุณภาพการศึกษา	3. ร้อยละของจำนวนสถาน ศึกษาที่มี การรายงานผลการติดตาม ตรวจสอบ คุณภาพการศึกษา
		4. นิเทศกำกับติดตามให้ สถาน ศึกษา นำผลการ ติดตามตรวจ สอบคุณภาพ การศึกษาไปใช้ประโยชน์ใน การปรับปรุง และพัฒนา คุณภาพการศึกษา	4. ร้อยละของจำนวนสถานศึกษาที่มี การนำผลการติดตามตรวจสอบ คุณภาพการศึกษาไปใช้ประโยชน์ใน การปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพ การศึกษา
6. การจัดให้มีการประเมิน คุณภาพภายใน ตามมาตรฐาน การศึกษาของ สถานศึกษา	เร่งรัดการ ประเมินคุณภาพ ภายในตาม มาตรฐาน การศึกษาของ สถานศึกษา	1. นิเทศกำกับติดตามให้ สถาน ศึกษา มีการแต่งตั้ง คณะกรรมการ การประเมิน คุณภาพภายในตาม มาตรฐานการศึกษาของ สถานศึกษา	1. ร้อยละของจำนวนสถานศึกษาที่มี การแต่งตั้งคณะกรรมการประเมิน คุณภาพภายในตามมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษา
		2. นิเทศกำกับติดตามให้ สถาน ศึกษา มีการประเมิน คุณภาพภายในสถานศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษาโดยใช้ วิธีการและเครื่องมือที่ หลากหลาย	2. ร้อยละของจำนวนสถานศึกษาที่ ดำเนินการประเมินคุณภาพภายใน สถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษาโดยใช้วิธีการและ เครื่องมือตั้งแต่ 2 รายการขึ้นไป
7. การจัดทำ รายงานประจำปี ที่เป็นรายงาน การประเมิน คุณภาพภายใน	ส่งเสริม สนับสนุน การจัดทำรายงาน ประจำปีที่เป็นราย งานการประเมิน คุณภาพภายในตาม รูปแบบที่หน่วยงาน ต้นสังกัดกำหนด	1. นิเทศ กำกับ ติดตาม การจัดทำรายงาน ประจำปี ที่เป็นรายงานการประเมิน คุณภาพภายในของสถาน ศึกษาตามรูปแบบที่หน่วย งานต้นสังกัดกำหนด	1. ร้อยละของจำนวนสถานศึกษาที่มี การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็น รายงานการประเมินคุณภาพภายใน ของสถานศึกษาตามรูปแบบที่ หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด

ระบบการประกันคุณภาพภายใน	กลยุทธ์	การนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
		2. นิเทศ ติดตาม การนำเสนอรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ต่อคณะ กรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด และการเผยแพร่ต่อสาธารณชน	2. ร้อยละของจำนวนสถานศึกษาที่มีการนำเสนอรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาต่อ คณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด และมีการเปิดเผยและเผยแพร่ต่อสาธารณชน
8. การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษอย่างต่อเนื่อง	เร่งรัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษอย่างต่อเนื่อง ให้เป็นวัฒนธรรมคุณภาพในการทำงานปกติของสถานศึกษาและเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่สถานศึกษาที่มีการดำเนินการตามระบบการประกันคุณภาพภายในได้ตามหลักเกณฑ์	1. นิเทศ กำกับ ติดตาม สถานศึกษาให้มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ผลการประเมินและนำมาใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษากิจเป็นวัฒนธรรมคุณภาพในการทำงานปกติของสถานศึกษา 2. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประกาศ ยกย่อง เชิดชูเกียรติสถานศึกษาที่มีการดำเนินการตามระบบการประกันคุณภาพภายในได้ตามหลักเกณฑ์	1. ร้อยละของจำนวนสถานศึกษาที่มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ผลการประเมินและนำมาใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษากิจอย่างต่อเนื่อง จนเป็นวัฒนธรรมคุณภาพในการทำงานปกติของ สถานศึกษา 2. ร้อยละของจำนวนสถานศึกษาที่ร่วมจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และได้รับการประกาศ ยกย่อง เชิดชูเกียรติ

3. ผลการประเมินข้อเสนอเชิงนโยบายฯ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความสอดคล้อง และ ด้านความเป็นประโยชน์ของข้อเสนอเชิงนโยบายฯ ทุกส่วนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินด้านความเหมาะสม นั้น ส่วนใหญ่ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยในข้อ 1 สามารถอธิบายได้ว่า การนำระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติ ยังขาดความชัดเจนในวิธีการปฏิบัติ สอดคล้องกับ สุกิจ กลางสุข (2547 : 95-98) ที่ศึกษา และพบว่า สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านหนองเป็ด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สวลี ศิลพันธ์ (2546 : 134-137) ที่สรุปว่า ข้าราชการครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

ปัญหาและความรู้ในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ระดับปานกลาง จึงควรรณรงค์ส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจและเร่งแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษามีผลในระดับสูงขึ้น

2. จากผลการวิจัยในข้อ 2 อธิบายได้ว่า ในการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามแนวคิดของการวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม (Participatory Policy Research) ของ วิโรจน์ สารรัตนะ (2554 : 27) ที่กล่าวว่า “...ในขั้นตอนการสังเคราะห์ข้อมูลมาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบายนี้ ผู้วิจัยอาจอาศัยหลักการมีส่วนร่วม โดยจัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้มีการระดมสมองของคนที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ซึ่งจะทำให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายที่ผ่านการกลั่นกรองได้ดีกว่าที่ผู้วิจัยจะจัดทำเพียงลำพัง...” และในการตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบายฯโดยการสมมนานักผู้เกี่ยวข้องนั้นเป็นไปตามแนวคิดของ Borko (1993: 325) ที่อธิบายว่า การสมมนานักผู้เกี่ยวข้องเป็นการประเมินโดยยึดการตัดสินใจร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องกับผู้ปฏิบัติอย่างซ้ำของ ผลสำเร็จของการประเมินขึ้นอยู่กับความสามารถเฉพาะทางของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อเรื่องนั้น ๆ ในภาพรวมของการตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบายครั้งนี้มีการปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติมข้อความเพียงเล็กน้อย เป็นไปตามแนวทางของการสมมนานักผู้เกี่ยวข้อง ที่ Hirsch (1994: 241) และ สยาม สุ่มงาม (2552 : 71) ได้สรุปว่า การตรวจสอบหรือการประเมินโดยการสมมนานักผู้เกี่ยวข้องไม่ได้มีจุดเน้นที่การค้นหาคำ “ฉันทามติ” (consensus) จากกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง แต่เป็นวิธีการ “เติมเต็ม” ความสมบูรณ์ของประเด็นที่ศึกษาโดยอาศัยความชำนาญการของผู้เกี่ยวข้องที่ร่วมสมมนา

3. จากผลการวิจัยในข้อ 3 อธิบายได้ว่า ข้อเสนอเชิงนโยบายที่เป็นผลการวิจัยในครั้งนี้มีกระบวนการและขั้นตอนการพัฒนาที่ชัดเจน รวมทั้งสิ้น 4 ครั้ง ถือเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่ดี เป็นข้อความที่ชัดเจน ถ่ายทอดไปสู่ผู้ปฏิบัติได้โดยง่าย และมีความเข้าใจตรงกัน ลักษณะของนโยบายที่ดีดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ ประชุม รอดประเสริฐ (2535 : 20) และ Mondy R. Wayne and Associates (1988 : 95-96) จึงทำให้ข้อเสนอเชิงนโยบายนี้ถูกกลั่นกรอง และตรวจสอบรายละเอียดในส่วนต่างๆ อย่างเข้มข้น อีกทั้งอาจเป็นเพราะข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นนี้มีทิศทางในการปฏิบัติที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ซึ่งเป็นไปตามหลักสำคัญในการกำหนดนโยบายของ สมคิด พรมจัญ (2550 : 14)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ใน 2 กรณี คือ ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยสู่การปฏิบัติ และ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยสู่การปฏิบัติ

1.1 ด้านกลยุทธ์ หน่วยงานเจ้าของนโยบาย (หน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษา) และสถานศึกษา ควรศึกษาและวิเคราะห์รายละเอียดของแต่ละกลยุทธ์ ในแต่ละองค์ประกอบของระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ทั้ง 8 องค์ประกอบ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ โดยอาจนำเอาแต่ละกลยุทธ์ไปกำหนดเป็นโครงการในแผนพัฒนา หรือแผนปฏิบัติการประจำปีของหน่วยงานนั้น ตามความสำคัญเร่งด่วนที่พิจารณาได้จากข้อความในแต่ละกลยุทธ์ ของระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “ส่งเสริม” หรือ “เร่งรัด” ซึ่งมีความหมายต่างกัน คือ “ส่งเสริม” จะใช้ในกลยุทธ์ขององค์ประกอบที่มีสภาพการปฏิบัติอยู่ระดับมาก ขึ้นไป ส่วน “เร่งรัด” จะใช้ในกลยุทธ์ขององค์ประกอบที่มีสภาพการปฏิบัติอยู่ระดับปานกลาง ลงมา

1.2 ด้านการนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ หน่วยงานเจ้าของนโยบาย (หน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษา) และสถานศึกษา ควรศึกษารายละเอียดและความสอดคล้องของแต่ละวิธีการนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ ที่สอดคล้องกับแต่ละกลยุทธ์ แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อประยุกต์ใช้ โดยอาจกำหนดเป็นกิจกรรมในโครงการตามข้อ 1.3 แล้ววางแผนดำเนินการให้สอดคล้องกับบริบทของหน่วยงาน และสถานศึกษานั้นๆ

1.3 หน่วยงานเจ้าของนโยบายควรจัดทำเอกสารคู่มือ หรือแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ที่ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ การนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ ตัวชี้วัดความสำเร็จ และเกณฑ์การประเมินตัวชี้วัดต่างๆ มอบให้สถานศึกษาไปปรับใช้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับ ดูแลการดำเนินงานของสถานศึกษา ควรทำการวิจัย เพื่อศึกษาเกี่ยวกับเจตคติของครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

2.2 หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับ ดูแลการดำเนินงานของสถานศึกษา และสถานศึกษา ควรร่วมมือกันศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสำเร็จของระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่มีขนาดต่างๆ กัน และควรเป็น การวิจัยในลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

2.3 หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับ ดูแลการดำเนินงานของสถานศึกษา และสถานศึกษาควรทำการศึกษา วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาบทบาท การสร้างความรู้ ความเข้าใจ การสร้างสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่มีต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2546.

ราชกิจจานุเบกษา. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม เล่ม 116 ตอนที่ 74. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542.

_____. กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม เล่ม 127 ตอนที่ 23. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2553.

วิโรจน์ สารัตนะ. การวิจัยทางการบริหารการศึกษา แนวคิดและกรณีศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัท อักษราพัฒนา, 2554.

สมคิด พรหมจ้อย. เทคนิคการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 5. นนทบุรี : จตุพรดีไซน์, 2550.

สยาม สุ่มงาม. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2552.

สวลี ศิลพันธ์. เจตคติ ความรู้ การปรับตัวและปัญหาในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของข้าราชการครู ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2546.

สุกิจ กลางสุข. การพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านหนองเบ็ด สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. สรุปและรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่สอง โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. มหาสารคาม : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2, 2554.

Borko P.W. Technical Evaluation by Connoisseurship. New York : John Wiley & Sons, 1993.

Hirsch, Dormer. School: a matter of choice. Paris: OECD, 1994.

Mondy, R. Wayne, and Associates, Management : Concepts and Practices, 4th ed. Needham Heights, Massachusetts ; Allyn and Bacon, Inc, 1988.